

Samgönguráðuneytið

Minnisblað

Viðtakandi: Kristján L. Möller, Ragnhildur Hjaltadóttir
Sendandi: Birna Hreiðarsdóttir; Karl Alvarsson
Dagsetning: 06.05.2008
Málsnúmer: SAM08030039
Bréfalykill: 601

Efni:

Efni: Tillaga um að felld verði úr 2. mgr. 45. gr. a og 4. mgr. 102. gr. umferðarlaga orðin „eða þvagi“.

Með lögum nr. 66/2006, 5. gr. kom inn ný grein í umferðarlög, 45. gr. a. Í 2. mgr. 45. gr. a segir: "Mælist ávana- og fikniefni skv. 1. mgr. í blóði eða þvagi ökumanns telst ahn vera undir áhrifum ávana- og fikniefna og óhæfur til að stjórna ökutæki örugglega".

Frá því að þessi breyting tók gildi hafa margir dómar fallið þar sem ökumenn hafa verið sakfelldir fyrir brot gegn ákvæðinu, þ. á m. í málum þar sem ávana- og fikniefni mældust eingöngu í þvagi þeirra en ekki í blóði, m.a. dómur Héraðsdóms Vesturlands í máli nr. S-75/2008, uppkveðinn 1. apríl 2008. Meðal gagna málsins var matsgerð Rannsóknastofu í lyfja- og eiturefnafræði þar sem sagði m.a.: „Í þvagi fannst Tetrahýdrókannabínólsýra. Tetrahýdrókannabínól var ekki mælanlegt í blóði. [...] Tetrahýdrókannabínól er hið virka efni í kannabis. Tetrahýdrókannabínólsýra er óvirkt umbrotsefni þess í þvagi. Tetrahýdrókannabínólsýra í þvagi, án þess að tetrahýdrókannabínól sé að finna í blóði, bendir til þess að ökumaður hafi neytt kannabis, en ekki verið lengur undir áhrifum efnisins þegar blóðsýni var tekið.“ Ökumaðurinn gaf skýrslu fyrir dómi þar sem hann kvaðst hafa reykt hass fimm dögum fyrir aksturinn. Jakob Kristinsson, dósent í eiturefnafræði, gaf einnig skýrslu. Er framburður hans reifaður með eftirfarandi hætti í niðurstöðu dóminum: „Jakob taldi vel hugsanlegt að það efni sem mældist í þvagi ákærða væri vegna hassreykinga fimm dögum áður. Einnig sagði Jakob að ekki væri hægt að fullyrða að einstaklingur væri undir áhrifum þegar tetrahýdrókannabínólsýra mældist í þvagi ef tetrahýdrókannabínól fundist ekki jafnframt í blóði. Í því sambandi tók vitnið fram að fyrrgreinda efnið ylli ekki vímuáhrifum.“ Í niðurstöðu dómsins er vísað til 1. og 2. mgr. 45. gr. a umferðarlaga og áðurnefndrar matsgerðar og ökumaðurinn sakfelldur samkvæmt ákæru þrátt yfir áðurnefndan framburð Jakobs.

Í dómi sama dómstóls frá 25. mars 2008 í málinu S-408/2007 var ákærði hins vegar sýknaður þrátt fyrir að sama efni mældist í þvagi en þar voru málsatvik þau að ákærði neitaði að hafa neytt fikniefna en bar að hann hefði verið í herbergi þar sem fikniefnaneysla átti sér stað. Í vætti Jakobs Kristinssonar kom fram að ekki væri útilokað að tetrahýdrókannabínólsýra mældist í þvagi í kjölfar þess að viðkomandi hefði verið innan um aðra sem væru að reykja kannabis.

Í tveimur dómum Héraðsdóms Vestfjarða, uppkveðnum 2. apríl 2008, í málum nr. S-7/2008 og S-9/2008 voru málavextir sambærilegir og í áðurnefndum dómi Héraðsdóms Vesturlands og lágu fyrir matsgerðir sem voru efnislega samhljóða þeirri sem lá fyrir í því

máli. Í dómi í máli nr. S-7/2008 er m.a. haft eftir Jakobi Kristinssyni „[...] að undir venjulegum kringumstæðum [taki] það líkamann nokkra daga, kannski rúmlega viku og jafnvel upp í tvær til þrjár vikur, að losa sig við tetrahýdrókannabínól og niðurbrotsefni þess [...]“. Ákærðu voru sýknaðir og var niðurstaðan m.a. byggð á 2. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu, sbr. lög nr. 62/1994. Afrit dómanna fylgja hjálagt. Ríkissaksóknari hefur áfrýjað báðum dómunum til Hæstaréttar og er málflutningur fyrirhugaður í júní. Rétt er að taka fram að í dómi Hæstaréttar í máli nr. 490/2007, uppkveðnum hinn 31. janúar 2008, krafðist ákærði sýknu af ákæru um að hafa ekið undir áhrifum kókaíns þar sem það mældist einungis í þvagi hans en þeirri málsvörn var hafnað.

Með vísan til þess sem hér hefur verið rakið er ljóst að misræmi er í dómaframkvæmd í málum sem varða akstur undir áhrifum ávana- og fíkniefna þegar efnin mælast einungis í þvagi. Það er einnig ljóst að núgildandi lög leiða til þess að ökumenn hafa verið sakfelldir fyrir brot gegn ákvæðinu þrátt fyrir að fyrir liggi að þeir hafi ekki lengur verið undir áhrifum efnanna og svo virðist sem menn geti verið sakfelldir fyrir að aka allt að tveimur til þremur vikum eftir að neyslu lýkur, samanber ofangreinda framburði Jakobs Kristinssonar, dósents í eiturefnafræði, og jafnvel enn lengur.

Til upplýsinga er tekið fram að í nágrannalöndum okkar er í sambærilegum lagaákvæðum eingöngu miðað við að ávana- og fíkniefni mælist í blóði ökumanna, sbr. m.a. 1. mgr. 54. gr. dönsku umferðarlaganna og 2. mgr. 4. gr. laga nr. 649/1951, lag um straff för vissa trafikbrott (Svíþjóð).

Að mati ríkissaksóknara er þessi staða mála óviðunandi og hefur hann beint því til samgönguráðuneytisins að brugðist verði við með því að breyta umræddu lagaákvæði þannig að felld verði úr 2. mgr. 45. gr. a og 4. mgr. 102. gr. umferðarlaga orðin „*eða þvagi*“ .

Lagt er til að kannað verði hvort mögulegt sé að koma þessari breytingu á umferðarlögum að í tengslum við frumvarp til laga til breytinga á 67. gr. umferðarlaga sem nú liggur fyrir Alþingi.